

Προστασία προσωπικών δεδομένων και απόρρητο επικοινωνίας

Μαρία – Αναστασία Γκουτσίδου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Με την εξέλιξη των νέων τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας σε συνδυασμό με τη νέα ψηφιακή οικονομία ανέκυψαν παράλληλα προβλήματα διακινδύνευσης των προσωπικών δεδομένων, αλλά και της ιδιωτικότητας του ατόμου. Σκοπός του άρθρου αυτού είναι η ανάλυση της έννοιας του απορρήτου της επικοινωνίας, των τρόπων προστασίας του στη χώρα μας αλλά και οι νομικές πτυχές της προστασίας των δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είναι αυξημένης σημασίας δεδομένου ότι πρόκειται για ένα θεμελιώδες δικαίωμα του ανθρώπου. Στην Ελλάδα η σχετική νομοθεσία έχει εναρμονισθεί με το ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο και συνεχίζει να υιοθετεί κανόνες και ρυθμιστικές διατάξεις που προστατεύουν τις συγκεκριμένες σημαντικές προεκτάσεις των επικοινωνιών και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και των μέσων επικοινωνίας έχει επηρεάσει πληθώρα τομέων της σύγχρονης ζωής του ανθρώπου. Ως προς τις επικοινωνίες, το ενδιαφέρον επικεντρώνεται ως επί το πλείστον στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες, όπου σύμφωνα με τη νομοθεσία ως απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών λογίζεται το περιεχόμενο των τηλεφωνικών κλήσεων, της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας και γενικότερα οποιαδήποτε μορφή επικοινωνίας με φωνή, εικόνα ή δεδομένα. Επιπλέον, απόρρητη θεωρείται και η ταυτότητα του καλούντος ή καλούμενου στη τηλεφωνική επικοινωνία, του αποστολέα ή του παραλήπτη

στην ηλεκτρονική αλληλογραφία καθώς ο γεωγραφικός εντοπισμός ή αλλιώς δεδομένα θέσης της τερματικής συσκευής.¹

Κάνοντας λόγο για δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα μπορούμε να προβούμε στις εξής διακρίσεις:

α) κοινά – τα οποία δεν είναι ευαίσθητα και αρκεί η απλή συγκατάθεση του υποκειμένου όπως για παράδειγμα ονοματεπώνυμο ή επάγγελμα

β) ευαίσθητα – αυτά που απορρέουν από την ιδιωτική ζωή του ατόμου και γενικά έχει θεσπιστεί απαγόρευση συλλογής και επεξεργασίας εάν δεν υπάρχει σχετική αδειοδότηση από την αρμόδια αρχή

γ) δημόσια

δ) κυβερνητικά

ε) ανοιχτά

Η έννοια της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων έχει ως εξής: σύμφωνα με τον νόμο, επεξεργασία προσωπικών δεδομένων είναι κάθε εργασία ή σειρά εργασιών που έχει εφαρμοστεί σε προσωπικά δεδομένα από Δημόσιο ή Νομικό πρόσωπο ΔΔ/ΙΔ ή ένωση προσώπων ή Φ.Π. με ή χωρίς τη βοήθεια αυτοματοποιημένων μεθόδων (συλλογή, καταχώρηση, οργάνωση, διατήρηση, αποθήκευση, τροποποίηση, εξαγωγή, χρήση, διαβίβαση, διάδοση, δέσμευση ή διαγραφή).

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ

Η προστασία του απορρήτου σε κάθε μορφή επικοινωνίας αποτελεί αυτοτελές Συνταγματικά κατοχυρωμένο ανθρώπινο δικαίωμα (αρ.19, αρ.9^Α Σ και αρ. 8 Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων) και ως τέτοιο προστατεύεται και από την

¹ <http://www.adae.gr/cybersecurity/enimerosi-christon-kai-syndromiton/enimerosi-gia-prostasia-toy-aporrity-ton-epikoinonion/ilektronikes-epikoinonies/#c491>

Προστασία προσωπικών δεδομένων και απόρρητο επικοινωνίας

ελληνική νομοθεσία που έχει συμμορφωθεί προς του κανονισμούς και τις Οδηγίες της Ε. Ε. και παράλληλα διασφαλίζεται από ανεξάρτητη αρχή που συγκροτείται και λειτουργεί σύμφωνα με τον νόμο.

Συνεπώς, ο Έλληνας νομοθέτης ορίζει, μέσα από μια πληθώρα νόμων που καλύπτουν το ευρύ φάσμα της προστασίας των προσωπικών δεδομένων, τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο και μπορεί να πραγματοποιηθεί νόμιμη άρση αυτού. Τέτοιου είδους περιπτώσεις αφορούν λόγους εθνικής ασφάλειας ή διαλεύκανσης εγκλημάτων. Η διαδικασία για τη νόμιμη άρση του απορρήτου καθορίζεται λεπτομερώς στην ισχύουσα νομοθεσία (Ν 2225/1994 – όπου αφορά στη προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας, Ν 3115/2003 – σχετικά με την ίδρυση της Αρχής Διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών της οποίας ο ρόλος είναι να προστατεύει το απόρρητο των επιστολών και της τηλεφωνικής επικοινωνίας καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των όρων άρσης του απορρήτου από τηλεφωνική ή άλλη επικοινωνία, Ν 3674/2008, Ν 3917/2011, ΠΔ 47/2005).

Επιπροσθέτως, η οποιαδήποτε παραβίαση του απορρήτου των επικοινωνιών για λόγους μη αναφερόμενους σε ειδική νομοθεσία θεωρείται ποινικό αδίκημα και τιμωρείται με αυστηρές ποινικές κυρώσεις (άρ. 370^Α ΠΚ, Ν 3674/2008, Ν 3115/2003).

Γίνεται λοιπόν αντιληπτό πως η προστασία των προσωπικών δεδομένων συνδέεται άρρηκτα με το ίδιο το απόρρητο της πληροφορίας έτσι όπως καθορίζεται από τον νόμο. Παρατηρούμε πως η προστασία των προσωπικών δεδομένων είναι αύξουσας σημασίας τόσο για τη διασφάλιση των προσωπικών πληροφοριών όσο και για τη διατήρηση του απορρήτου της πληροφορίας ως συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος.

ΝΟΜΙΚΕΣ ΠΤΥΧΕΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Στον αντίποδα, στους παρόχους ηλεκτρονικών επικοινωνιών, η παραβίαση του απορρήτου επισύρει την επιβολή διοικητικών κυρώσεων από την ΑΔΑΕ και τις υπόλοιπες Δημόσιες Αρχές όπως: σύσταση, χρηματικό πρόστιμο ή ανάκληση του δικαιώματος παροχής υπηρεσιών.

Η νομοθεσία, επίσης, προβλέπει την προστασία του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών στους χώρους εργασίας και ειδικότερα στις περιπτώσεις, όπου οι εργαζόμενοι χρησιμοποιούν συνδέσεις εσωτερικών δικτύων επικοινωνιών. Για να επιτευχθεί, όμως, η άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών διασυνδέσεων και της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας των εργαζομένων θα πρέπει ασφαλώς να πληρούνται συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

Ειδικότερα, στην Ελλάδα η προστασία των προσωπικών δεδομένων εποπτεύεται από την Αρχή Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα και από τον Ν 3741/2006 για την προστασία των δεδομένων στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες.

Η διασφάλιση του απορρήτου των ηλεκτρονικών επικοινωνιών πρέπει να αποτελεί μέλημα και ευθύνη τόσο των παρόχων των υπηρεσιών αυτών όσο και των χρηστών και συνδρομητών τους. Οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών μάλιστα είναι υπεύθυνοι για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών στο δημόσιο τηλεπικοινωνιακό δίκτυο, καθώς και στους δρομολογητές (routers) και εξυπηρετητές (servers) μέσω των οποίων παρέχεται πρόσβαση στο Διαδίκτυο και στις διάφορες υπηρεσίες. Επιπλέον, η ΑΔΑΕ είναι αρμόδια για την τήρηση της νομοθεσίας για τη διασφάλιση του απορρήτου των επικοινωνιών και για τον σκοπό αυτό έχει εκδώσει κανονισμούς και παρακολουθεί την εφαρμογή τους ελέγχοντας τους παρόχους. Αντίθετα, οι συνδρομητές από την πλευρά τους οφείλουν να μεριμνούν για τη διασφάλιση του απορρήτου της επικοινωνίας στα ιδιωτικά τους δίκτυα, τα οποία περιλαμβάνουν τις καλωδιώσεις στα κτήρια, τα τοπικά δίκτυα (LANs), τα ασύρματα τοπικά δίκτυα (Wireless LANs – WLANS), τα ιδιωτικά τηλεφωνικά κέντρα και τις συσκευές.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ένας σημαντικός προβληματισμός που ανακύπτει, είναι τα δυσχερή πεδία προστασίας όπως αποδεικνύεται από τα πρακτικά παραδείγματα πρόσβασης του απορρήτου των προσωπικών δεδομένων. Με την άρση του απορρήτου για σκοπούς διακρίβωσης σοβαρών εγκλημάτων της προστασίας της εθνικής ασφάλειας πολύ συχνά τα απλά προσωπικά δεδομένα χρησιμοποιούνται υπό την υποψία κάποιας παράβασης. Για όλους αυτούς τους λόγους είναι σημαντική η ύπαρξη ρυθμιστικών και κανονιστικών πλαισίων που να εφαρμόζουν την κείμενη νομοθεσία έτσι ώστε να υπάρχει ουσιαστική προστασία των δικαιωμάτων προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της ιδιότητας του ατόμου.

Επιπλέον, οι Αρχές θα πρέπει να επιλύσουν σημαντικές υποθέσεις σχετικά με τις υποχρεώσεις του εκάστοτε πάροχου κάτι που δυστυχώς είναι δύσκολο καθώς πολλές φορές οι κανόνες προστασίας προσωπικών δεδομένων δεν επαρκούν για να αποδειχθεί μια παράβαση. Το απόρρητο, λοιπόν, των επικοινωνιών καθίσταται ολοένα και πιο ευάλωτο στις νέες τεχνολογικές δομές που ανέτρεψαν τις παραδοσιακές και εισήγαγαν νέες δυνατότητες διείσδυσης παρακολούθησης, ελέγχου, καταγραφής και εποπτείας και αυτό διότι οι ηλεκτρονικές επικοινωνίες προοδεύουν διαρκώς μέσα από την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Καταλήγουμε λοιπόν στο ότι αποδεχόμαστε τον περιορισμό του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής μας ζωής για τη συμμετοχή στην κοινωνία της πληροφορίας και για αυτό το λόγο είναι απαραίτητο ένα εξελιγμένο θεσμικό πλαίσιο που θα μπορεί να προσαρμοστεί στις κοινωνικές αλλά και νέες τεχνολογικές εξελίξεις.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ακριβοπούλου, Χ. 2012, «Το δικαίωμα στη προστασία των προσωπικών δεδομένων μέσα από το φακό του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή». Αθήνα
- Αλεξανδροπούλου-Αιγυπτιάδου, Ε. 2005, «Ηλεκτρονική επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και το δικαίωμα αντίρρησης του υποκειμένου τους». Αρμ., σελ. 137 επ.
- Γεωργιάδης, Γ. 2003, «Η σύναψη συμβάσεως μέσω του διαδικτύου». Σάκουλας, Αθήνα.
- Κωνσταντίνος, Χ. 2005, «Η ελευθερία και το απόρρητο της επικοινωνίας ως πτυχή του δικαιώματος επί της προσωπικότητας». Πτυχιακή εργασία Τ.Ε.Ι. Ηπείρου, Άρτα.
- Μπαντή – Μαρκούτη, Β. 2012. «Η σχέση προσωπικών δεδομένων και πνευματικής ιδιοκτησίας στο διαδίκτυο». Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα.
- Παπαθεοδώρου, Χ. 2020, «Το απόρρητο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών και ο νέος Γενικός Κανονισμός Προστασίας Δεδομένων». Διπλωματική εργασία Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης, Κομοτηνή.
- Τόλιας, Ν. 2018, «Το απόρρητο της επικοινωνίας: η αυξημένη συνταγματική του προστασία και νομολογιακές περιπτώσεις παραβίασης υπό το πρίσμα της οικονομικής ανάλυσης του δικαίου». Διπλωματική εργασία Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Τριανταφυλλίδου, Β. 2018, «Η επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων στον χώρο των ηλεκτρονικών επικοινωνιών: νομικές πτυχές». Διπλωματική εργασία Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη.
- Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών, <http://www.adae.gr/cybersecurity/enimerosi-christon-kai-syndromiton/enimerosi-gia-prostasia-toy-aporritoy-ton-epikoinonion/ilektronikes-epikoinonies/#c491>, πρόσβαση 12 Δεκέμβρη 2021.